

20 Maart 1950

Persoonlijk.

Zijne Excellentie Dr. H. M. Hirschfeld,
Hoge Commissaris van het Koninkrijk der Nederlanden
in Indonesië,
Djakarta.

Amice,

Beantwoording van Uw brief van 6 dezer werd vertraagd doordat de telkens wisselende omstandigheden mij aanleiding geven nog even te wachten. Nu intussen de Unieconferentie in zicht komt, wil ik toch nog even iets van mij laten horen, al zullen van Maarseveen en de andere Ministers over de verschillende punten uitvoeriger kunnen spreken.

In de Ministerraad heb ik mededeling gedaan van enige opmerkingen, door U in Uw brief gemaakt, en in het bijzonder ook van Uw aandrang om tijdig om te zien naar een opvolger, omdat ge blijft bij Uw voornemen op 1 Juli a. s. af te treden. Hoezeer wij betreuren, dat zo spoedig een eind aan Uw werkzaamheden zal komen, hebt ge het volste recht daarop te staan, want bij de bespreking hebt ge U niet langer dan 6 maanden gebonden. Enige namen van een mogelijke opvolger zullen met U worden besproken.

Wat betreft de algemene verhouding tot de Regering zou ik willen opmerken, dat ook de beste persoonlijke verhoudingen en de uitvoerigste besprekingen vooraf, die overigens niet ten volle mogelijk zijn geweest, nooit zullen verhinderen, dat zich meningsverschillen aftekenen, indien men nu eenmaal ver van elkaar is. Meningsverschillen bestaan trouwens ook in het Kabinet, niet alleen in verband met Indonesië, maar op allerlei andere gebieden. Is men bij elkaar, dan is het echter veel gemakkelijker tot overeenstemming te komen dan wanneer dat slechts beproefd kan worden via een telegrafische gedachtenwisseling. Ik heb mij er wel over verwonderd, dat ge aan zo normale verschillen van opinie, als zich hebben voorgedaan, zoveel aanstoot neemt, en dat ge geneigd zijt daarin onvoldoende vertrouwen in Uw beleid te zien. In het bijzonder inzake het al of niet naar Indonesië gaan van Landré is het mij nog steeds een raadsel welk bezwaar er tegen kon bestaan, dat hij kwam spreken over punten, waarvoor wij zijn aanwezigheid in Indonesië van belang achtten. Toen ge de portefeuille-kwestie gesteld hebt, heb ik het in 's lands belang noodzakelijk geacht het denkbeeld op te geven, omdat het onverantwoord zou zijn en voor het land en voor de wereld volstrekt onbegrijpelijk een Hoge Commissaris te zien verdwijnen om zulk een reden, terwijl ik Uw persoon en Uw werkzaamheden, zoals ge weet, zeer hoog waardeer.

De organisatie van de behandeling van Indonesische aangelegenheden hier laat ongetwijfeld wel eens te wensen over, o.a. door de tegenstelling tussen Minuor en Buitenlandse Zaken, die wel verzacht is maar niet weggenomen. Ik blijf nog steeds van mening, dat het onjuist zou zijn geweest de behandeling van de Indonesische kwestie plotseling naar

Z. O. Z.

Buitenlandse Zaken over te brengen, dat reeds overbelast is en in reorganisatie, terwijl naast Hivjende vraagstukken een reeks van overgangsproblemen te behandelen is, waarmede Minuor vertrouwd is en Buitenlandse Zaken niet. Bovendien was het ook uit een oogpunt van binnenlandse politiek niet wenselijk de Indonesische vraagstukken plotseling met buitenlandse problemen gelijk te stellen. Wel zal natuurlijk Uniezaken op den duur met twee Ministers overbezet zijn. Op het oogenblik komt het er echter op aan een zo goed mogelijke samenwerking tot stand te brengen. De ontwikkeling zal moeten uitwijzen wat op den duur de beste oplossing is.

Die ontwikkeling zie ik overigens met grote zorg tegemoet. Stellig heeft Nederland in de jaren na de oorlog op het Indonesische terrein grote fouten gemaakt, maar wij hebben onzerzijds voortdurend reden gehad ons bezwaard te gevoelen doordat gemaakte afspraken van Indonesische kant niet werden nageleefd. Het schijnt mij toe, dat hetzelfde zich nu weer voordoet. Weer hebben Nederlanders grote fouten gemaakt in de zaak Westering, naar ik vrees nog meer voor Bandoeng dan er na, maar als Regering bedoelen wij de overeenkomst met Indonesië naar letter en geest na te leven. De Republikeinen van Djoeja schijnen zich daartoe echter weer niet verplicht te gevoelen en ik vrees, dat de Centrale Regering, die overigens, ook naar mijn oordeel, ongeveer de beste is, die in Indonesië te formeren zou zijn, zich daartegenover voortdurend te zwak blijft tonen. Men kan menen, dat de R.T.C. niet het laatste woord kan zijn geweest, maar het heeft toch geen zin over nieuwe regelingen te praten als niet begonnen wordt met de uitvoering van de regelingen, waarover men het eens is geworden. Ik denk trouwens nog niet in de eerste plaats aan de resultaten van de R.T.C. maar ook aan die van het inter-Indonesisch gesprek. Geheel daargelaten of een meer unitaristische opzet niet ook voordelen heeft, zo is het toch wel bedroevend te zien, dat men in feite de gehele federatieve gedachte opzij schuift en de Federalisten, met wie men tenslotte gezamenlijk onderhandeld heeft, vrijwel als verraders behandelt.

Het is mij volkomen duidelijk, dat wij ons in de binnenlandse politiek van Indonesië niet verder kunnen mengen dan voortvloeit uit ons recht om naleving van overeenkomsten te verlangen, in het bijzonder nog van Nederlandse belangen. Dat neemt niet weg, dat het wel eens onbegrijpelijk is om te zien, dat in tegenstelling met al wat ook in persoonlijke gesprekken in de tijd van de R.T.C. tot uitdrukking werd gebracht, een felle discriminatie wordt toegepast tegen diegenen, die met ons hebben samengewerkt.

Ik vrees, dat het niet altijd mogelijk zijn zal ons te onthouden van een beoordeling van de binnenlandse politieke situatie. Het spreekt vanzelf, dat men in de Staten-Generaal de ontwikkeling, die zich heeft voorgedaan, kritisch zal bespreken, en dat de Ministers, die daarop heeft te antwoorden voor een moeilijke taak staat. Hij zal tenslotte zich niet van elk oordeel kunnen onthouden, hoe voorzichtig hij zich ook zal moeten uitdrukken.

De kwestie van het K.N.I.L. blijft, ook naar mijn mening, uiterst zorgelijk. Wij verlangen intussen niet anders dan dat het zo spoedig mogelijk in het Indonesische leger, dat wij kortgeleden nog het federatieve leger plachten te noemen, zal worden ingeschakeld.

Over de andere punten, hoe belangrijk ook, meen ik niet te moeten schrijven, waar zij uiteraard diepgaand behandeld zullen worden met de Ministers, die overkomen.

Ik hoop van harte, dat tenslotte zal blijken, dat de ontwikkeling gunstiger verloopt dan zij zich naar mijn gevoel totnogtoe laat aanzien, en dat ge ook persoonlijk in de maanden, die ge nog voor de boeg hebt, onder minder bezwarende omstandigheden zult hebben te werken dan o.a. in verband met de zaak Westering totdusverre het geval is geweest.

Met vriendelijke groeten,

